

Пархоменко К.О.

Відокремлений підрозділ «Коледж технологій та дизайну» Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ВПЛИВ ДИСЦИПЛІН ЦИКЛУ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ДИЗАЙНУ

У статті розглянуто особливості впливу дисциплін циклу професійно-практичної підготовки на професіоналізм фахівця з дизайну. Обґрунтовано доцільність викладання дисциплін «Композиція», «Рисунок» та «Живопис». Проаналізовано переваги викладання основ рисунку та живопису в певній логічній послідовності тематичних завдань. Визначено перелік конкурентних переваг майбутнього фахівця з дизайну.

Ключові слова: професіоналізм, дизайнер, рисунок, живопис, композиція.

Пархоменко К.А. Влияние дисциплин цикла профессионально-практической подготовки на становление профессионализма будущих специалистов-дизайнеров / Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко, Луганск, Украина

В статье рассмотрены особенности влияния дисциплин цикла профессионально-практической подготовки на профессионализм специалиста по дизайну. Обоснована целесообразность преподавания дисциплин «Композиция», «Рисунок» и «Живопись». Проанализированы преимущества преподавания основ рисунка и живописи в определенной логической последовательности тематических задач. Определен перечень конкурентных преимуществ будущего специалиста по дизайну.

Ключевые слова: профессионализм, дизайнер, рисунок, живопись, композиция.

Parkhomenko K.A. Influence of disciplines of professional training for future designers / Luhansk Taras Shevchenko National University, Lugansk, Ukraine

The features of the influence of professional disciplines for future specialist in design were considered. The expedience of teaching subjects "Composition", "Drawing" and "Painting" was substantiated. The advantages of teaching the basics professional disciplines were analyzed. The list of competitive advantages of the future specialist in design was specified.

Key words: professionalism, designer, drawing, painting and composition.

Вступ. В межах сучасної інтеграції освіти та її якості, вищі навчальні заклади України, які займаються підготовкою художників-дизайнерів продовжують шукати методики та специфіку викладання спеціальних дисциплін з метою навчання та виховання професійних кадрів. Професійна та вища освіта потребує орієнтиру, спрямованого на потреби сучасного ринку, наближеного до європейської якості, але зі збереженням національної школи. Навчальні заклади, які відкривають дизайнерські спеціалізації, намагаються закріпити свої позиції в дизайн-освіті України. Як стверджує В.Я. Даниленко: "...певна кількість дизайнерських осередків у технічних та інших нехудожніх вищих навчальних закладах вже показала певну життєспроможність..." [4].

Зважаючи на те, що кількість вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за спеціальністю «Дизайн» поступово збільшуються, питання якісної професійної освіти є актуальним.

Проблемам і ролі дисциплін образотворчого циклу у навчанні та вихованні майбутніх фахівців з дизайну присвячено багато публікацій. Аналізом питань, які стосуються теорії художньо-естетичного виховання займалися вітчизняні та зарубіжні фахівці з філософських та педагогічних наук – Б.М. Теплов, Г.С. Костюк, І.А. Зязюн, І.Ф. Надольний, Л.Т. Левчук, О.М. Семашко, П.П. Чистяков; з

естетичного виховання – Б.М. Неменський, В.О. Сухомлінський, Л.О. Горюнова, Л.Г. Коваль, А.М. Федь.

Вплив мистецтва на формування образного характеру фахівця підтверджується дослідженнями Е.М. Белютина, А.Я. Вольчинського, В.А. Гнатюка, Б.М. Негоди, В.Я. Даниленко, М.В. Вовчик-Блакитної, В.В. Добровольської, В.О. Єзікеєвої, Н.Б. Зубаревої, М.А. Івашиної, Є.І. Ігнат'єва, В.І. Мухіної, О.В. Савченко, Т.О. Терещенка, Є.О. Фльоріної, В.М. Шацької та ін. Як стверджує І.А. Зязюн, мистецтво живопису здатне привернути увагу до реальних об'єктів та явищ, оскільки статичність образів образотворчого мистецтва допомагає людині зосередити увагу на тих об'єктах і явищах, які частіше залишаються поза її увагою у процесі повсякденного спостереження [7]. Таке відображення реального світу допомагає майбутньому фахівцю систематизувати знання, розвинути мислення, гармонію, ритмічність.

Серед видатних художників-педагогів, які займалися естетичним та професійним вихованням можна виділити П. П.Чистякова, який постійно підкреслював, що, малюючи лінію, треба дивитися, насамперед на форму [1, с. 355]. Проте питання обґрунтування важливості впливу дисциплін циклу професійно-практичної підготовки потребує більш детального розгляду.

Метою дослідження є виявлення впливу основних дисциплін образотворчого мистецтва на становлення професіоналізму майбутніх фахівців з дизайну.

Поєднання педагогічної та професійної складових спеціальності «Дизайн» вимагає формування такої методики викладання дисциплін з мистецтва та дизайн-освіти, яка дозволить студенту засвоїти професію дизайнера. Викладання дисциплін художнього циклу, таких як живопис, малюнок, формоутворення, проектування спирається на базову художню та проектну культуру студента, яка формується в загальноосвітній і художній школах.

Дизайнер повинен бути професіоналом в багатьох галузях мистецтва. Простежуючи становлення молодого фахівця, необхідно зазначити основні спецдисципліни – «Композиція», «Рисунок» та «Живопис», які впливають на професіоналізм фахівця. На нашу думку, однією з визначальних дисциплін виступає композиція, яка тісно взаємодіє з рисунком, живописом, історією мистецтв, кольорознавством, естетикою та філософією. Композиція безпосередньо підсумковує всі знання та надбання еволюційного розвитку мистецтва. Студент починає систематизувати знання та навички шляхом зображення та кольору, приводячи художню роботу до єдиного результату, який відображується на площині. Завдяки вивченню спецдисциплін у студента виробляється аналітичний підхід, логічне та образне мислення, професійні практичні засоби вираження дійсності або ідеї. До того ж, спецдисципліни розвивають мислення, просторовість, кольорову єдність, гармонію та ритм.

Композиція властива всім видам мистецтва. Композиційні основи лежать в архітектурних будівлях, музичній п'єсі, оповіданні, романі, вірші, скульптурі, картині, театральній постановці, кінофільмі. При цьому принципи єдності її розподілу, симетрії і ритму проявляються в різних видах мистецтва по-різному. Наявність одних і тих же закономірностей в художніх творах дозволяє досягти синтезу мистецтв — їх органічного поєднання, в архітектурно-скульптурному ансамблі, театральній постановці, оформленні інтер'єра тощо [3].

Отже, композиція — це головний компонент художньої форми, що надає твору єдність і цілісність, підпорядковуючи його елементи один одному. Закони композиції закладаються в процесі художньої практики, естетичного пізнання дійсності, виступають відбиттям і узагальненням об'єктивних закономірностей і взаємозв'язків, явищ реального світу. Ці закономірності і взаємозв'язки проявляються в художньому вигляді, до того ж ступінь і характер їх перетворення і узагальнення пов'язані з видом мистецтва, ідеєю й матеріалом виконання твору. В пластичних мистецтвах композиція об'єднує часткові моменти побудови

художньої форми (реальне або ілюзійне формування простору і об'єму, симетрія й асиметрія, масштаб, ритм і пропорції, нюанс і контраст, перспектива, групування, кольорове рішення тощо). Композиція організовує як внутрішній простір твору, так і його співвідношення з навколишнім середовищем і глядачем [3]. Тобто в пластичних мистецтвах роль композиційної побудови визначається комплексом різноманітних складових.

Композиція — це, з одного боку, творчий процес створення твору мистецтва від початку до кінця, від появи задуму до його завершення, з іншого боку — своєрідний комплекс засобів розкриття змісту картини, заснований на законах, правилах і прийомах, повному, цілісному і виразному вирішенню задуму. Іншими словами, композиція є зосередженням ідейно-творчого твору [3, с. 24], що дозволяє автору цілеспрямовано синтезувати головне і другорядне, домогтися максимальної виразності змісту і форми.

Композиція як навчальний предмет з'явилася значно пізніше, ніж дисципліни малюнок і живопис. Спочатку композиція прирівнювалася до створення картини на біблійні, міфологічні, казкові й вільні теми. Відставання композиції як навчального предмета пов'язане з тим, що малюнок завжди був і залишається основою образотворчої грамоти, без цієї бази неможливий творчий розвиток художника [3]. Сьогодні роль і значення дисципліни «Композиція» поступово зростає.

На художніх спеціальностях коледжів, університетів, академій курс композиції ставить за мету, поряд із розвитком творчих здібностей студентів, вивчення об'єктивних закономірностей композиції, засобів, прийомів і правил правдивого відображення дійсності в образній формі. Вивчивши основні закони композиції, студенти отримують навички з аналізу і глибокого розуміння здобутків різних видів і жанрів мистецтва. Це необхідно кожному майбутньому фахівцю з дизайну, оскільки по характеру своєї професійної діяльності він повинен знати специфіку образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва.

Крім того, виконуючи завдання з малюнку або живопису, студент звертається до основ композиції. Причиною цього є те, що, будь-яке зображення треба обмірковано розташувати на картинній площині, прийнявши до уваги її розмір і формат (відношення сторін по вертикалі й горизонталі).

У дизайн-сфері знання основ композиції (рівноваги, ритму тощо) необхідно для будь-якого напрямку та спеціалізації (комп'ютерна графіка, ландшафтний дизайн, дизайн інтер'єру, медіадизайн, промисловий дизайн, нано дизайн, футуристичний дизайн тощо). Композиційна структура дизайн-виробів повинна задовольняти потреби сучасного ринку, нести високоякісну продукцію, здатну конкурувати з іншими державами. Тому потрібно розробляти новий ритм, пропорції, кольорове рішення, притаманне конкретному регіону або всьому державі.

На сьогоднішній день для створення дизайн-проектів використовуються різноманітні комп'ютерні програми, інструменти та обладнання, що дозволяє прискорити процес проектування. До основних програм можна віднести Aston dizayn, FloorPlan 3D, Sierra Land Designer 3D, Adobe Photoshop CS6, до обладнання – плоттер, термопрес, сканер, лазерний гравер та інші, але першоосновою є образ створений від руки [6].

Для того, щоб створити цікавий дизайн інтер'єру, колекцію одягу, рекламу, упаковку для будь-якого товару, предмет промислового споживання, необхідні знання та володіння виразними засобами рисунку, живопису, які допомагають розвитку таких якостей, як спостережливість, зорова пам'ять, почуття цілісності, невідємності від навколишнього середовища.

Рисунок допомагає оволодіти об'ємом та геометричною основою будування, відчутти форму об'єкта, навчитися створювати просторове середовище, зіставляти з навколишньою дійсністю. Так, при створенні інтер'єру або реклами, необхідно чітко усвідомлювати, як окремі предмети будуть поєднуватися, гармоніювати один з одним і навколишнім простором, з існуючими архітектурними об'єктами.

Створенню образу та настрою, які впливатимуть на почуття, допоможе розстановка кольорових акцентів та світлотіньових контрастів. В свою чергу, рисунок надає можливість детального вивчення властивостей предмета: форми, розміру, обсягу. Живопис дає уявлення про зовнішній вигляд предмета, його кольори, освітленість, нюанс. Вивчаючи ці дисципліни, студенти вчаться емоційному виявленню кольорових комбінацій, створенню формальних композицій. Завдання малюнку і живопису тісно пов'язані і взаємозалежні [6]. Особливістю викладання живопису для дизайнерів, у порівнянні з методикою формування навичок реалістичного зображення, є виконання формальних, безпредметних, асоціативних композицій [5]. Важливе місце в дизайн-освіті відіграє принцип наочності. Він є ґрунтовним при вивченні багатьох фахових дисциплін, у тому числі й живопису. Наочність характеризується доведенням до свідомості студента предмета пізнання шляхом його візуалізації [5]. Проектна діяльність охоплює роботу з кольором та фактурою, оскільки вони впливають на характер об'єкту дизайну, додають комфорту, естетичного вигляду.

В проектній діяльності дизайнер використовує кольорові схеми. Існують дві головні категорії кольорових схем. Одна заснована на подібності, інша – на контрасті. Дизайнерові слід правильно підібрати та розподілити кольори за хроматикою (відтінки) та тоном (яскравість). Теплота чи холодність відтінку кольору також впливають на його здатність привертати увагу, фокусувати її на окремих предметах [5].

На нашу думку, для отримання ефективного результату – заняття зі спецдисциплін потрібно розпочинати з простого, поступово переходячи до складного. В дисциплінах «Рисунок» та «Живопис» завдання розпочинаються з простих геометричних форм, потім слід переходити до – натюрморту, конструктивної будови черепу, гіпсової класичної голови, голови, півфігури, фігури. Прості геометричні форми є основним завданням, тому що, будь-яке навколишнє середовище, всі складні форми складаються з простих форм,

ускладнених ритмікою. Для професійного зростання необхідно систематично виконувати начерки та замальовки, етюди, які впливають на розвиток спостережливості, вироблення власного ритму, передачі головного за допомогою мінімуму засобів, оволодіння лінією, розробки фактур, притаманних конкретним предметам.

Необхідність академічного підходу до методики викладання курсу живопису та рисунку, де освоєння реалістичної манери є ґрунтовною базою для подальшого навчання живописній та графічній композиції.

Таким чином, формування навичок виконання композиції в живописі йде успішніше через послідовність практичних робіт від виконання реалістичного натюрморту до серії декоративних натюрмортів, а потім до абстрактних композицій. В абстрактних композиціях колір має бути самодостатнім, емоційним, безпредметна композиція є такою ж художньою цінністю і будується за тими ж законами, що і реалістична; її основні характеристики – наявність композиційного центру, цілісність, рівновага, стилістична єдність.

Висновки. При формуванні конкурентоспроможних фахівців з дизайну викладачі ВНЗ шукають та вдосконалюють методики навчання, орієнтуючись на навчання фахівця з індивідуальним творчим мисленням.

Отже, для становлення професіоналізму майбутніх спеціалістів дизайну суттєву роль відіграють дисципліни циклу професійно-практичної підготовки, перш за все – композиція, першоосновою якої є живопис та рисунок. Конкурентними перевагами майбутнього дизайнера виступатимуть креативність мислення, вміння конструктивно-логічно мислити, гармонійно поєднувати та створювати тонові та кольорові рішення, оперувати законами та принципами образотворчої грамоти. При цьому індивідуальні підходи викладачів займають велике методичне значення, та все ж слід дотримуватися потреб суспільства.

Література:

1. Белютин Э. М. Чистяков П.П. Письма, записные книжки, воспоминания. 1832–1919 / Э. М. Белютин., Н. Молева. М.: Искусство, 1953. – 592 с.

2. Гинзбург И. В. П. П. Чистяков и его педагогическая система. / И. В. Гинзбург. М.: Искусство, 1940. – 202 с.

3. Гнатюк В. А. Теоретичні основи композиції [навч.-метод. посіб.]/ В. А. Гнатюк, І. П. Міхальська, Б. М. Негода, Н. О. Урсу. – Кам'янець-Подільський, 2004. – 61с.

4. Даниленко В. Я. Дизайн. / В. Я. Даниленко. – Харків: ХДАДМ, 2003. – 38 с.

5. Демиденко О. І. Аналіз методики викладання дисципліни «Академічний живопис» для студентів спеціальності «Дизайн» у технічних університетах./ О.І. Демиденко // Вісник ХДАДМ, Образотворче мистецтво. 2011. – С. 104-105.

6. Живопись и рисунок, как дисциплины необходимые дизайнеру. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.playroom.ru/content/view/129/2/>

7. Зязюн І.А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу.: <http://eprints.zu.edu.ua/853/1/05ziasno.pdf>.

References:

1. Beliutyn E. M. Chystiakov P.P. Pysma, zapysnie knyzhky, vospomynanyia. 1832–1919 / E. M. Beliutyn., N. Moleva. M.: Yskusstvo, 1953. – 592 s.

2. Hynzburh Y.V. P.P. Chystiakov y eho pedahohycheskaia systema. / Y.V. Hynzburh. M.: Yskusstvo, 1940. – 202 s.

3. Hnatiuk V.A. Teoretychni osnovy kompozytsii [navch.-metod. posib.]/ V.A. Hnatiuk, I.P. Mikhalska, B.M. Nehoda, N.O. Ursu. – Kamianets-Podilskyi, 2004. – 61s.

4. Danylenko V.Ya. Dyzain. / V.Ya. Danylenko. – Kharkiv: KhDADM, 2003. – 38 s.

5. Demydenko O. I. Analiz metodyky vykladannia dystsypliny «Akademichnyi zhyvopys» dlia studentiv spetsialnosti «Dyzain» u tekhnichnykh universytetakh./ O.I. Demydenko // Visnyk KhDADM, Obrazotvorche mystetstvo. 2011. – S. 104-105.

6. Zhyvopys y rysunok, kak dystsyplyni neobkhodymie dyzaineru. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.playroom.ru/content/view/129/2/>

7. Ziaziun I.A. Filosofiia pedahohichnoi yakosti v systemi neperervnoi osvity. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu.: <http://eprints.zu.edu.ua/853/1/05ziasno.pdf>.